Nevzat Onaran – Mustafa Suphi, Ankara'nın tuzağına düştü

Posted on 06/03/2023

"Teçhizat ve para yardımı yapan Sovyetler gücendirilmeyecek" koşuluyla Ankara-Kars-Erzurum üçgeninde belirlenen ve Ankara'nın onayladığı plan şöyledir: 1- Heyet [Suphi ve yoldaşları] Erzurum'a vardığında halk kışkırtılmalıdır. 2- Heyette, Ankara'ya gidemeyecekleri ve kalamayacakları izlenimi uyandırılmalıdır. 3- Heyet Trabzon'a yönlendirilmelidir. 4- Trabzon'da da halk heyete karşı kışkırtılmalıdır. Yazılmayan 5'inci maddeyse, komünistlerin Karadeniz'de imhasıydı.

Mustafa Suphi, yoldaşlarıyla ne büyük umutla kar kış demeden yola çıkmıştı. Davet sahibi TBMM Reisi Mustafa Kemal'di. Kabul eden de Suphi liderliğindeki Türkiye Komünist Fırkası'ydı (TKF). Kars'ta Şark Cephesi Kumandanı Kâzım Karabekir'in konuğu olarak üç haftaya yakın kalmalarından şüphelendiler mi? Bilemiyoruz. 22 Ocak'ta Erzurum'a geldikten sonra artık geç kalınmıştı. Çünkü, Ankara-Kars-Erzurum üçgeninde belirlenen plan yürürlükteydi. Büyük olasılıkla Erzurum'da esir alındılar ve Trabzon yolculuğu böyle başladı; 28 Ocak 1921 gecesi Karadeniz sularında bitti. Erzurum ve Trabzon Kuvayı Milliyecileri görev başındaydı. Suphi ve yoldaşlarının katli, siyasal cinayet zincirinin 1921'deki halkasıydı. Öncesinde 1915'te Ermeni mebuslar Krikor Zohrab'la Vartkes ve sonrasında 1948'de Sabahattin Ali, 1979'de Abdi İpekçi, 1980'de Kemal Türkler, 1991'de Vedat Aydın, 1992'de Musa Anter, 1993'te Uğur Mumcu ve 2007'de Hrant Dink… Hiç şüphesiz onlarca isim sayabiliriz. Onlarca fiil, ama fail yok; ne tesadüf?

SUPHİ'YE RESMİ DAVET

TBMM Reisi Mustafa Kemal ile TKF Merkez Heyeti Reisi Mustafa Suphi arasında doğrudan ve dolaylı ilişki kuruldu. Mustafa Suphi, Mustafa Kemal'le ve Şark Cephesi Kumandanı Kâzım Karabekir'le hem yazıştı hem de parti görevlileri görüştü. Süleyman Sami, "BMM Reisi M. Kemal Paşa Hazretlerine" hitabıyla başlayan 15 Haziran 1920 tarihli mektupla Ankara'ya gitti. Sonra 2 Ağustos'ta [Ermenileri imha edenlerden eski Zor Mutasarrıfı] Salih Zeki, Karabekir'le görüştü ve Karabekir'in mektubuyla[1] Trabzon üzerinden Ankara'ya ulaştı. Kâzım Paşa'nın sırf memleketin yararı için komünist ve Bolşevik göründüğünü[2] belirten Mustafa Kemal, Salih Zeki'den de bir mektup aldı. Mektupta komünist teşkilatın amacı açıklanıyordu. Mustafa Suphi'ye, Mustafa Kemal yazılı ve Kâzım Karabekir şifahi cevap verdi. Mustafa Kemal'in "Mustafa Suphi Yoldaş" hitabıyla başlayan 13 Eylül 1920 tarihli mektubunda, halk hükümeti ve idarenin esas olarak seçimle belirlendiği gibi şuralara atıf yapıldı. Aynı hedefe yüründüğü için TBMM'ye yetkili bir delegenin gönderilmesini isteyen Mustafa Kemal'in ikili görüşmede önemle üzerinde durduğu bir konu da Sovyetlerden gelen yardımdır.[3]

Yardımların başladığı bir dönemde Sovyet Rusya'yla ilişkiye önem veren Mustafa Kemal ve diğer muhatapların Suphi'ye yazılı veya şifahi verdiği ortak mesaj, tek yetkili makam TBMM'dir. Suphi de sonraki iki mektubunda bu düşüncede olduğunu beyan edecektir.

Mustafa Kemal'in 14 Eylül'de Garp Cephesi Kumandanı Ali Fuat'a (Cebesoy) gönderdiği şifresinde konu, Mustafa Suphi ve komünizmdir. Mustafa Kemal, "Mustafa Suphi Yoldaşa da yazdığım veçhile ne yapılacak ise hükümet vasıtasıyla" yapılmasını ve alenen komünizm ve Bolşevizm aleyhtarlığını uygun bulmadığını yazdı. Mustafa Kemal, Ali Fuat'a 26 ve 31 Ekim tarihlerinde de gönderdiği iki şifredeyse, "hükümetin malûmatı tahtında" 18 Ekim'de resmen TKF'nin kurulduğunu ve "maksadı millimizin kahramanı arkadaşlarımız[ın] bu teşkilâtta" bulunacaklarını bildirdi.[4]

Suphi, Kasım 1920'de ikinci mektubunu Mustafa Kemal'e cevaben yazdı, yedi maddeydi. Karabekir'in Ermenistan harekâtı ve gönderilen 'Türk Kızıl Alayı' hakkında değerlendirme yapılan mektupta, temel talep, Türkiye'de kendiliğinden doğan komünist teşkilatların kanuni bir şekle sokulmasıydı.[5]

M. Kemal'in Suphi'ye yazdıktan sonra resmi TKF'yi kurdurması, gerçekte neyi amaçladığını anlaşır kılmaktaydı. İki tane TKF olamayacağına göre öncelikle tasfiye edilecek olan Suphi'nin partisiydi. Suphi ve yoldaşlarının imhası, hiç kuşkusuz bu yönde bir icraattır ve devamında komünizme yasak dili resmileştirildi.

M.Kemal-M. Suphi yazışması ve ilgililer arasındaki ikili görüşmeler ortaya koymaktadır ki, resmen Suphi şahsında TKF heyeti davet edilmiştir. Bu genel kabule rağmen, Yavuz Aslan "gönüllü davet" olmadığı iddiasındadır. M. Suphi de davete icabet edecek tavrındadır.[6] Suphi'ye davet Meclis'te de müzakere edildi; hem de Suphi ve yoldaşlarının Erzurum'a geldiği 22 Ocak 1921'de. Mustafa Kemal, Erzurum Mebusu Hüseyin Avni'nin TKF ile ilişki kurmak ve mektuplaşmakla ilgili ağır ithamına cevaben net konuştu: "Mustafa Suphi ile ilk temasta bulunduğu[m] zaman yalnız muhabere etmedim. Benim nezdimde ademi mahsus göndermişti. Hakikaten Eskişehir'de bulunduğum sırada Mustafa Suphi'nin ve daha bir adamın [Azadan Mehmet Emin] imzasıyla bir vesikayı ve bir [15 Haziran 1920 tarihli] mektubu hamilen bir zat [Süleyman Sami] bana mülaki oldu (ulaştı). Mustafa Suphi bana müracaat ediyor ve diyor ki, bizim hariçte maksadı teşekkülümüz dâhildeki maksadı millimizi teshil (kolaylaştırmaktan) ve teminden (sağlamaktan) ibarettir […] Bu adam [Mustafa Suphi] Lenin'in yegâne adamıdır. Lenin, Türkiye hakkında bir iş yapmadan evvel mutlaka Suphi ile [görüşmektedir.] […] Ben doğrudan doğruya Mustafa Suphi'nin mektubuna cevaben [13 Eylül 1920 tarihli mektubu] yazdım […] Asıl mektubu getirip de mahrem tebligatta bulunan, söylediğim şeylerin hepsi hakkında müspet, müeyyid delaili (doğrulayan deliller) kafiye (yeterince) mevcuttur. Tekrar delile hacet yoktur."[7]

MUSTAFA KEMAL'DEN PLANA ONAY

Suphi ve yoldaşları Kars'a gelmeden çalışmaya başlandı. Şark Cephesi Kumandanı Kâzım Karabekir, 25 Aralık 1920'de Müdafaa-i Milliye Vekâleti'ne yazdı. Önerisi, Suphi'nin refakat eşliğinde Ankara'ya gönderilmesiydi. Telgraf, TBMM Reisi Mustafa Kemal dâhil ilgililere aktarıldı. Bunun üzerine Mustafa Kemal'in Karabekir'e gönderdiği 29 Aralık tarihli şifresinde, Suphi'nin komünizm cereyanlarını körüklemesinin mahzurlu olduğu belirtildi.[8] Bu, Ankara-Kars hattında ne yapılacağını belirlenmenin yazışmasıydı.

Suphi liderliğindeki TKF heyeti ancak 28 Aralık'ta Kars'a gelebildi ve üç haftaya yakın burada tutuldu. Neden beklendi veya bekletildi? 2 Ocak 1921'de Suphi, Moskova'ya giden ekipten Moskova Sefiri Ali Fuat, Maarif Vekili Rıza Nur'la görüştü[9] ve elbette buradan notlar Ankara'ya aktarıldı. Hem bu görüşme notları hem de Mustafa Kemal'in 29 Aralık tarihli şifresinde belirtildiği gibi, Kâzım Karabekir'in Suphi'yle görüşmesinden ne yazdığıyla ilgili bilgi, anıları saymazsak gün yüzüne çıkmadı.

Mustafa Kemal'in, Suphi'nin Kasım 1920 tarihli mektubuna cevap verip vermediği bilinmiyor. Kars'ta bulunan Suphi, 2 Ocak'ta TBMM Riyaseti'ne bir mektup daha yazdı.[10] Resmi TKF'nin kurulmasının memnuniyetle karşılandığı belirtilen mektupta, "Emelimiz memleketin müdafaa cephesini zayıf düşürmek değil […] hükümete yardımcı olmaktır. Bu gayeyi kanunların veregeldiği müsaadeler dâhilinde gereken kolaylığın gösterilmesini rica […] ve sizlere katılmakla onur duyacağımızı arz ederiz" denildi. Mektupta hükümetin 4 Ocak'ta okunduğu notunun varlığı çok önemlidir.

Suphi, sonunda bu iyi niyetinin kurbanı oldu. Zaten TKF'nin dönemsel politik analizi Ankara'dan ayrıksı değildir. TKF'nin 8 Kasım 1920'de aldığı kararda ve sonraki değerlendirmelerinde[11] Anadolu [Türk] millî kuvvetlerine, Hıristiyan milletlere ve Sevr'e bakışında Ankara ile paralellik vardır. Paralellik sonrasında daha da derinleşti. 1986'da TKP MK ve 1988'de TBKP MK Üyesi Ahmet Kardam'a göre, TKP, Ermeni soykırımını göremedi ve

“Kürt isyanlarını gerici feodal isyanlar olarak” değerlendirdi.[12]

Mustafa Kemal’in vurguladığı gibi hükümetin Kâzım Karabekir’e verdiği talimat[13] ve Ankara-Kars hattında belirlenen plan, Erzurum Valiliği’ne Ankara emri olarak bildirildi. 2 Ocak’ta Kâzım Karabekir, Erzurum Valisi Hamit’e Suphi ve heyetinin Ankara’ya gönderilmemesinin Ankara emri olduğunu yazdı. Valinin yaptığı hazırlıkta öne çıkan teşkilat, Erzurum Müdafaa-i Hukuk Heyeti’nin istifa etmesiyle 15 Ocak’ta kurulan Erzurum Muhafaza-i Mukaddesat ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’dir. Anlıyoruz ki, cemiyet, 1960’lardaki Komünizme Mücadele Derneği’nin 1920’ler versiyonudur. Mete Tunçay’a göre, bu cemiyetin Erzurum’daki kışkırtmalarının arkasında Erzurum Valisi ‘Deli’ namıyla tanınan Hamit (Kapanlı) ve Şark Cephesi Kumandanı Kâzım Karabekir vardır. 16 Ocak’ta vali, Mustafa Kemal’e gönderdiği telgrafında hem yeni kurulan cemiyeti hem de Kâzım Karabekir’le alınan kararı aktardı. Buna göre, Suphi ve TKF heyeti halkın galeyanından korunacak ve hudut haricine sevk etmek amacıyla Trabzon’a gönderilecektir.[14]

Erzurum’da Suphi ve yoldaşlarına ne yapılacağı, 3/4 Ocak’ta Kâzım Karabekir-Vali Hamit yazışmasına göre netleştirildi. 11 Ocak’ta Kâzım Karabekir, plan hakkında hem Ankara’yı bilgilendirdi hem de valiye cevaben onaylandığını yazdı. Aynı gün Kâzım Karabekir, Mustafa Suphi ve Ethem Nejat’la görüştü[15] ve onlara hükümeti haberdar ettiğini bildirdi. Üç gün sonra Karabekir, validen, saldırının olmaması için tedbir almasını istedi. 16 Ocak’ta valilikten Mustafa Kemal’e plan bilgisi aktarıldı ve 18 Ocak’ta Ankara’dan cevaben “Tedabiri âliyeleri musiptir (isabetlidir)” denildi.[16] Böylece valilik, ‘onay’ bilgisini Kâzım Karabekir’in bildirmesine rağmen, Ankara’dan ikinci kez aldı.

İmhadan üç gün önce 25 Ocak’ta Mustafa Kemal, Erzurum Mebusu Mustafa Durak ve Elcezire Cephesi Kumandanı Nihat Paşa’ya Suphi ve yoldaşlarına yapılacakları, o güne kadar yapılanları yedi maddede özetledi. 22 Ocak’ta gizli celsedeki müzakere, birinci maddede “Komünizm sorunu, Meclis’te gizli toplantıda konuşuldu. Meclis ve hükümet komünizmin ülkede uygulanmayacağı hakkındaki kanısını kesin ve heyecanlı bir surette

açıkladı” diye aktarıldı. Doğrudan plan, icrası ve onay hakkında olan beşinci maddede, “Erzurum’da Mustafa Suphi hakkında ulusal tepkilerin planını, daha önce Kâzım Karabekir Paşa’nın ve sonra [vali] Hamit Beyin yazılarıyla öğrenmiş ve uygun bulmuştum. Herhalde doğrudan gelecek yıkıcı herhangi bir akıma karşı Erzurum ve Trabzon’un ve bütün ülkenin bir demir duvar durumunda bulunacağına güveniyorum” denildi. Diğer maddelerde, hükümetin komünizme karşı gerekli önlemi aldığı, Rusya ile dostça ilişkilerin bozulmayacağı, Erzurum’daki cemiyetin önemli görev icra ettiği ve ayrıca Karabekir’e yazıldığı da ifade edildi.[17]

“Teçhizat ve para yardımı yapan Sovyetler gücendirilmeyecek” koşuluyla Ankara-Kars-Erzurum üçgeninde belirlenen ve Ankara’nın onayladığı plan şöyledir: 1- Heyet [Suphi ve yoldaşları] Erzurum’a vardığında halk kışkırtılmalıdır. 2- Heyette, Ankara’ya gidemeyecekleri ve kalamayacakları izlenimi uyandırılmalıdır. 3- Heyet Trabzon’a yönlendirilmelidir. 4- Trabzon’da da halk heyete karşı kışkırtılmalıdır. Yazılmayan 5’inci maddeyse, komünistlerin Karadeniz’de imhasıydı.

18 Ocak’ta Suphi ve yoldaşları, imha planından habersiz ve başlarına ne geleceğini bilmeden Kars’tan Erzurum’a trenle hareket etmiştir.

FERMAN TBMM TUTANAĞINDA

Suphi ve yoldaşlarının Kars’a gelişinden imhasına, Yahya Kâhya’nın[18] ve Trabzon Mebusu Ali Şükrü’yle Topal Osman’ın öldürülmesi bir bütün olarak dikkate alındığında, Erzurum üzerinde karar/onay mercii Ankara’dır. 22 Ocak 1921 tarihli TBMM gizli celse zaptı[19] da İsmail Hakkı’nın (Tekçe) itirafı öncesinde konumu itibariyle Mustafa Kemal’in rolünü anlaşılır kılmaktadır. Tutanak aslında “komünistlerin katli vaciptir” fermanıdır.

22 Ocak’ta Mustafa Kemal, Hüseyin Avni’nin bazı konularda bilgilendiğini kabul ederek,

“Kâzım Karabekir Paşaya Heyeti Vekile’den verilen talimata vakıf mısınız?” diye sordu. Mustafa Kemal, Kâzım Karabekir’i takdir ediyor ve onay makamının hükümet olduğunu hatırlatıyordu! Sonraki aylarda TBMM’de Mustafa Kemal’in I. Grubu’na karşı oluşacak II. Grup lideri Hüseyin Avni’nin, yaptığı konuşmanın dört mesajı vardı: 1- Mustafa Suphi’ye millet ve hükümet namına mektup yazılmış ve söz verilmiştir. Bununla Kâzım Karabekir ve Mustafa Kemal, ismi verilmeden suçlanmıştır. 2- Mustafa Suphi’yle ilişki kuran ve heyeti davet eden cezalandırılmalıdır. 3- Mustafa Suphi, şarkta yalnız başına değildir. Bir heyet gönderilmeli ve tetkik edilmelidir. 4- Ankara’da kurulan [resmi] TKF’ye para aktarılması usulsüzdür.

TBMM Reisi Mustafa Kemal de Hüseyin Avni’yi yanıtladı: 1- Komünizm “memleketimiz, milletimiz ve dinimiz” adına kabul edilemez. 2- Resmi TKF, Mustafa Suphi’nin TKF’sine karşı özel izinle kuruldu ve gerektiğinde kendileri dağılacaktır. 3- Evet, Mustafa Suphi ile ilişki kuruldu ve mektuplar yazıldı. 4- Bundan sonra Mustafa Suphi ile görüşülmeyecek ve mektup yazılmayacaktır. 5- Mustafa Suphi’yi şarkta karşılayan Şark Cephesi Kumandanı Kâzım Karabekir’dir. 6- Mustafa Suphi’yi ve heyettekileri “sınır dışına tard” etme yani Ankara’ya gelmesini engelleme planını hazırlayan Kâzım Karabekir’dir. 7- Suphi ve yoldaşlarıyla ilgili [imha] planın gereği yapılacaktır.

Anlıyoruz ki, Mustafa Kemal ve Hüseyin Avni anti-komünizmde yarışıyor. Tutanak ortadadır, Mustafa Kemal net konuşmuştur: Anti-komünizm ötesinde Suphi ve partisini TKF’yi bitirecek plan icra edilecektir! Plan gereği 22 Ocak’ta Erzurum’dan kovalanan Suphi ve 13 yoldaşı, 28 Ocak’ta gece Trabzon’a sokulmadan Batum’a gönderilmek gerekçesiyle motorlara bindirildi ve Karadeniz’de imha edildi. Böylece Ankara’nın Türk millî güçleri, Türk komünistlerini, Yunan işgalci askerinden önce denize döktü!

KOMÜNİSTLERİN İMHASI

Plan icrasının ilk adımı teşkilatlanmaktır. 15 Ocak'ta Muhafaza-i Mukaddesat ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu ve Ankara'yla temasa geçti. Mustafa Kemal, 22 Ocak'ta gizli celsede cemiyetin okunan telgrafına cevabını 25 Ocak'ta gönderdi. 22 Ocak'ta heyecanlı görüşme yapıldığı ve milletin komünizmi kabul etmeyeceği belirtilen cevapta, "Hükümetin, bu görüşe uygun olarak hareket edeceği tabii bulunmakla, Erzurum'un sayın ahalisini, milli birliğimizi daima yenileyip güçlendirici olan sağlam durumlarını iç rahatlığıyla" sürdüreceği vurgulandı.[20]

Suphi ve yoldaşları, Erzurum Valisi'nin Bayburt kaymakamına ve Ankara'ya yazdığı gün, 22 Ocak'ta Erzurum'a geldi. Mustafa Kemal, planın Erzurum'daki icrası hakkında tekrar bilgilendirildi. Buna göre, cemiyetin faaliyetiyle, Suphi ve yoldaşları kovuldu, onlar da Trabzon'a kaçtı ve halk yiyecekle yatacak yer vermedi. Trabzon'a kovalanan Suphi ve yoldaşları için 24 Ocak'ta Kâzım Karabekir, Bayburt kaymakamını ve 12. Fırka Kumandanlığını uyardı: TKF mensupları kabul edilmeyecekti.[21]

TKF heyeti öncelikle Erzurum'dan, ardından Bayburt, Gümüşhane ve Torul güzergâhında Trabzon'a kadar kovalandı. Heyet ancak 28 Ocak'ta gece Trabzon'a vardı. 2/3 Şubat'ta, Trabzon'a sokulmayan Suphi dâhil 14 kişinin motorla sahilden uzaklaştırıldığını Genelkurmay'a bildiren Kâzım Karabekir, ölümden bahsetmedi. Heyet 19 kişi olup beş kişi alıkondu. Bunlardan biri de Suphi'nin karısı Mariya (Meryem) Suphi'dir. Trabzon'da imhayı organize eden Yahya Kâhya, Mariya Suphi'yi "kendisine kapatma yapmış" ve heyetin maddi imkanlarına da el koymuştur.[22]

TKF'ye göre 16 partili öldürüldü.[23] Canını kurtaranlardan biri de Süleyman Sami'dir ve 3. Fırka Kumandanı Rüşdü'nün 20.7.1921 tarihli raporuna[24] göre, heyette Ankara'yla temaslı kişidir. TKF'de de bu yönde tartışma[25] olmuştur, ama o sıra bitirilememiştir.

TKF, aylar sonra yoldaşlarına ne olduğunu gündemine alabildi. Merkez Komitesi, Suphi ve yoldaşlarının katledilmesini 3 Mart 1921'de ilk kez görüştü ve ancak bir ay sonra 2 Nisan'da Moskova'ya bildirdi.[26] Bu arada 16 Mart'ta Sovyetlerle antlaşma imzalandı. Peki TKF teşkilat merkezi, katliamı Bolşeviklere bildirmekte neyi bekledi?

Sovyetlerle ilişkinin bozulmasının istenmediği koşullarda, Suphi ve yoldaşlarının katli hemen o anda akla gelmiş ve uygulanmış olamazdı. Nitekim ilgili yazışma ve görüşmeler, heyetle ilgili Ankara-Kars-Erzurum hattının işletildiğini, imhanın kararlaştırıldığını ve M. Kemal'den onay alındığını göstermektedir. Anadolu'daki varlığından bahsedilen komünist-Bolşevik hareket de o denli zayıftır ki, Suphi ve yoldaşlarını karşılamada ve katliam sonrasında bir varlık gösteremedi.

'ÖLDÜRÜN' DİYEN BELLİDİR

Ankara hükümeti, Sovyet Dışişleri'ne M. Suphi ve yoldaşlarının ölümünün bir deniz kazası olduğunu yazdı. Yahya Kâhya'ya kimin emir verdiği bilinmiyor[muş]! Mete Tunçay, "Yahya'ya Suphi grubunun ortadan kaldırılması için kimin emir verdiği kesinlikle belli değildir. Bu buyruğun Karabekir'den çıkmış olması muhtemeldir. Ankara'nın ise, önceden haberinin olup olmadığını kestirmek güçtür" ve "eğer günün birinde M. Suphilerin öldürülmesinin onun [M. Kemal] emrettiği kanıtlanırsa, çok şaşacağım!" değerlendirmesini yaptı.[27] Ayrıca Yahya'ya emri verenin ya İttihatçılar[28] ya da doğrudan Ankara veya Ankara insiyatifiyle Kâzım Karabekir-vali Hamit ikilisi olabileceği[29] de öne sürüldü. Kâzım Karabekir[30] ise, Mustafa Suphi'nin İttihatçı aleyhtarlığı yüzünden öldürülmüş olacağını belirtti ve Enver Paşa'nın Sovyetlerle mücadelesinden dolayı Bolşeviklerin de Yahya Kâhya'yı öldürtebileceğini iddia etti.

Yahya'nın tutuklanması, beraat etmesi ve ardından 3 Temmuz 1922'de öldürülüp susturulması, iç çekişme ve saireyle gerekçelendirilirse de dönemin 'özel muhafızı' ve sonra

Çankaya Muhafız Alay Komutanı İsmail Hakkı'nın (Tekçe), Topal Osman'ın iki fedaisiyle Yahya Kâhya'yı (300 kurşunla)[31] öldürdüğünü açıkladığı 4 Aralık 1977'de, düğüm çözüldü. Çünkü İsmail Hakkı Tekçe, Mustafa Kemal'e rağmen Trabzon'a gitmiş olamazdı. TBMM heyeti, zaten bu adrese ulaşmıştı; Yahya'yı öldürenler Ankara'dan gelen Topal Osman'ın adamlarıydı; bu kadar! İstihbarat Müdürü'yken Trabzon'da soruşturma yapan Feridun Kandemir'e göre, suikastın faili Yahya da "Yalnız değildim" tehdidini savurmuştu.[32] İsmail Hakkı Tekçe, bu fiiliyle ilgili beyanı öncesinde 16 Kasım 1968'de de Trabzon Mebusu Ali Şükrü'nün öldürülmesini organize eden Topal Osman'ın 2 Nisan 1923'te kendisinin yer aldığı ekip tarafından öldürüldüğünü açıklamıştı.[33] Bitmedi İsmail Hakkı Tekçe, Çankaya Muhafız Alay Komutanı Albay olarak 1937 yılı Nisan-Eylül döneminde, Dersim'de de görevlidir.[34] İcrasıyla İsmail Hakkı Tekçe, kelimenin tam anlamıyla Çankaya'nın özel fedaisidir.

Ankara'da Suphi ve yoldaşlarının 28 Ocak 1921'de katlinden ve 16 Mart'ta Sovyetlerle antlaşmanın imzalanması sonrasında komünizme karşı taktikte yeni aşamaya geçildi. Mustafa Kemal, 16 Mayıs 1921 tarihli mektubunda, komünizme müsamahanın bittiğini yazdı.[35] Artık resmî TKF'ye de gerek kalmayacaktır. Ve zamanla anti-komünizm, Türk devletinin ideolojik konumlanmasında içselleştirdiği bir unsuru olacaktır!

Buraya kadarki tüm yazışmalardan/anlatımdan çıkardığım yalın gerçek şudur:

1- Mustafa Suphi ve yoldaşları resmen Ankara'ya davet edilmiştir.

2- TBMM Reisi Mustafa Kemal'le Şark Cephesi Kumandanı Kâzım Karabekir yazışmasıyla belirlenen plan, TKF heyetinin Erzurum-Trabzon hattında kovalanması ve Karadeniz'de imhasıdır. Bunun için Erzurum ve Trabzon Kuvayı Milliyecileri seferber edildi.

3- Planı onaylayan BMM Reisi Mustafa Kemal'dir.

4- Planın sahada teşkilatlandırılmasını yapan kumandan Kâzım Karabekir'dir

5- Trabzon'da imhayı yapacak görevli Yahya Kâhya'dır.

6- Plan icrası sonrasında Yahya Kâhya, ardından mebus Ali Şükrü ve Topal Osman öldürüldü. Çankaya fedaisi İsmail Hakkı Tekçe'nin beyanlarıyla sabittir ki, Çankaya, cinayet zincirinin ortasındadır!

1915'lerden, 1921'e ve bugüne, faili meçhul siyasal cinayet zincirinin herhangi bir halkasını kopartacak hukuki sistem oluşturulamadığı için yeni halkalar eklendi, ekleniyor. Zincirin kopartılması, hiç kuşkusuz siyasal cinayetleri var eden Türkçü-Sünni İslamcı ekonomik politiğin ilgasıyla mümkün olacaktır!

NOTLAR

[1] Kâzım Karabekir, İstiklâl Harbimiz, Türkiye Yayınevi, İstanbul-1960, s. 831-832, 834.

[2] TBMM GCZ, cilt: 1, 22 Ocak 1921, s. 335-336.

[3] Mete Tunçay, Türkiye'de Sol Akımlar-1 (1908-1925), BDS Yayınları, İstanbul-2000, s. 100-101 ve Belgeler-s. 338-339; Yavuz Aslan, Türkiye Komünist Fırkası'nın Kuruluşu ve Mustafa Suphi, Türk Tarih Kurumu, Ankara-1997, s. 269-280; Dönüş Belgeleri-1, TKP MK 1920-1921, çeviren: Yücel Demirel, TÜSTAV, İstanbul-2004, s. 49-50, 112-117.

[4] Ali Fuat Cebesoy, Millî Mücadele Hâtıraları, Temel Yayınları, İstanbul-2000, s. 515-518, 551-554; Mete Tunçay, age, s. 151.

[5] Dr. Samih Çoruhlu'dan aktaran Mete Tunçay, age, Belgeler-s. 339-340.

[6] Mete Tunçay, age, s. 102 ve Belgeler-s. 354; Yavuz Aslan, age, s. 288-291; Hamit Erdem, Mustafa Suphi, 3. Baskı, Sel Yayıncılık, İstanbul-2010, s. 200-202; Dönüş Belgeleri-1, s. 72-78, 123, 160, 238, 271.

[7] TBMM GCZ, cilt: 1, 22 Ocak 1921, s. 336.

[8] ATASE'den aktaran Yavuz Aslan, age, s. 299-301.

[9] Mete Tunçay, age, 102, 152; Yavuz Aslan, age. S. 301-303; Hamit Erdem, age, s. 225-229.

[10] Mete Tunçay, age, Belgeler-s. 341, 345.

[11] Dönüş Belgeleri-1, s. 152-155 (8 Kasım 1920), 323, 331; Dönüş Belgeleri-2, TKP MK 1920-1921, çeviren: Yücel Demirel, TÜSTAV, İstanbul-2004, s.79.

[12] Birikim, Eylül 2020, sayı: 377, s. 43.

[13] TBMM GCZ, cilt: 1, 22 Ocak 1921, s. 337

[14] Mete Tunçay, age, Belgeler-s. 351; Yavuz Aslan, age, s. 306-307, 312-314.

[15] Kâzım Karabekir, age, s. 909-910.

[16] Mete Tunçay, age, s. 152 ve Belgeler-s. 351, 353; Yavuz Aslan, age, s. 307-315; Hamit Erdem, age, s. 230-237.

[17] Cihat Akçakayalıoğlu'ndan aktaran Mete Tunçay, age, Belgeler-s. 246.

[18] Yahya Kâhya olarak bilindi, ama hakkındaki çalışmada adı Kâhya Yahya'dır (Uğur Üçüncü, Kâhya Yahya, Serander Yayınları, Trabzon-2015).

[19] TBMM GCZ, cilt: 1, 22 Ocak 1921, s. 326-337.

[20] TBMM GCZ, cilt: 1, 22 Ocak 1921, s. 326; Cihat Akçakayalıoğlu'ndan aktaran Mete Tunçay, age, Belgeler-s. 245-246.

[21] Mete Tunçay, age, Belgeler-s. 352-353; Yavuz Aslan, age, s. 316-320.

[22] Mete Tunçay, age, s. 102, 153 ve Belgeler-s. 356; Yavuz Aslan, age, s. 321, 331-332. Türkiye Komünist Gençler Birliği azası Abdülkadir'in 1 Ekim 1921 tarihli anlatımı, Dönüş Belgeleri-2, s. 157-169.

[23] Dönüş Belgeleri-2, s. 151-153

[24] ATASE'den aktaran Yavuz Aslan, age, s. 271-273.

[25] Dönüş Belgeleri-2, s. 131-136, 141-142.

[26] Dönüş Belgeleri-2, s. 115-121, 128-130.

[27] Mete Tunçay, age, s. 153-154 ve Belgeler-s. 356.

[28] Yavuz Aslan, age, s. 353-359.

[29] Hamit Erdem, age, s. 267.

[30] Kâzım Karabekir, age, s. 1147-1148.

[31] Lazistan Mebusu Ziya Hurşid açıkladı (TBMM ZC, devre: 1, cilt: 28, 29 Mart 1923, s. 231).

[32] Mete Tunçay, age, s. 154 ve Belgeler-s. 355; Yavuz Aslan, age, s. 339-342, 353-354; Feridun Kandemir, Atatürk'ün Kurduğu Türkiye Komünist Partisi ve Sonrası, Yakın Tarihimiz Yayınları, İstanbul-1965, s. 184-186.

[33] TBMM ZC, devre: I, cilt: 28, 29 ve 31 Mart 1923, s. 226-233 ve 243-244 ile 2.Nisan 1923, s. 304-308; Cemal Şener, Topal Osman Olayı, Ant Yayınları, 3. baskı. İstanbul-1998, s. 101.

[34] Reşat Hallı, Türkiye Cumhuriyeti'nde Ayaklanmalar (1924-1938), Genelkurmay Basımevi, Ankara-1972, s. 399-401; BCA-F: 030.10/K: 110, D: 745, S: 19; BCA-F: 030.10/K: 111, D: 745, S: 18; BCA-F: 030.10/K: 111, D: 745, S: 19; BCA-F:490.01/K: 1137, D: 146, S: 4.

[35] Mete Tunçay, age, Belgeler-s. 246-247.

Kaynak: gazeteduvar.com.tr